

Ontdek de Nederlandstalige literatuurgeschiedenis op www.literatuurgeschiedenis.org

KARIN VINGERHOETS

De Koninklijke Bibliotheek (KB), de nationale bibliotheek van Nederland, heeft samen met de Taalunie een nieuwe educatieve website voor Nederlandse en Vlaamse leraren en leerlingen gemaakt over Nederlandstalige literatuurgeschiedenis: www.literatuurgeschiedenis.org. De website biedt kennis en inspiratie over tal van literaire werken, schrijvers, onderwerpen en stromingen. De site is specifiek ontwikkeld voor leerlingen in de bovenbouw van het Nederlandse voortgezet onderwijs en in de derde graad van het Vlaamse secundair onderwijs en wordt ook gebruikt door (eerstejaars)studenten en andere belangstellenden in het Nederlandse taalgebied.

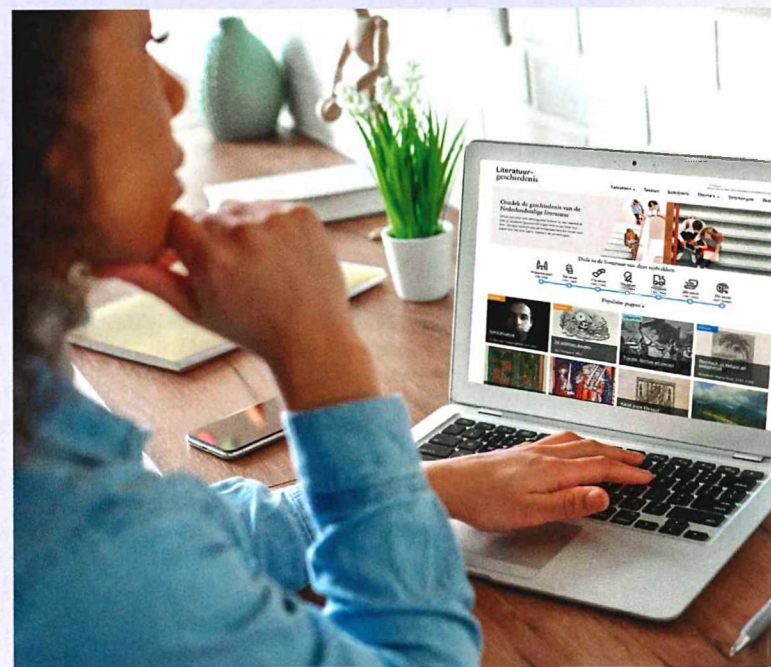
Martijn Nicolaas, senior beleidsadviseur Taalunie: "De Taalunie wil de kennis over de literatuurgeschiedenis van Nederland, Vlaanderen en Suriname levend houden bij jongeren. Dat doen we door de wetenschappelijke boekenreeks *Geschiedenis van de Nederlandse literatuur*, die online beschikbaar is op DBNL, een educatieve ingang te geven via de vernieuwde website literatuurgeschiedenis.org."

Aanleiding

De oude website, literatuurgeschiedenis.nl, stamde uit 2002 en werd sinds 2009 niet meer actief beheerd. De site trok nog altijd zo'n 40.000 bezoekers per maand. Tijdens de coronalockdown in het voorjaar van 2020 steeg het aantal zelfs met 30%. De KB en Taalunie besloten toen om de oude website te vernieuwen, zodat docenten en leerlingen weer over toegankelijke, betrouwbare en actuele informatie kunnen beschikken. Een online enquête peilde de mening van gebruikers van de oude site. De resultaten van de enquête werden gecombineerd met feedback uit eerder gehouden gesprekken met (hoog)leraren, IT'ers en andere betrokkenen, waardoor een duidelijk beeld ontstond van wat er aangepast moest worden.

Vernieuwingsproject

De vernieuwing is uitgevoerd als project van de KB en de Taalunie. De tijdlijn werd opnieuw ingedeeld met afzonderlijke tijdvakken voor de middeleeuwen, 16e, 17e, 18e, 19e, 20e eeuw. De bestaande teksten van de oude website werden gecontroleerd, verbeterd en aangevuld door deskundigen, verenigd in redactiegroepen per tijdvak. Daarnaast kwam er een redactiegroep voor jeugdliteratuur, die onder leiding van hoogleraar Helma van Lierop in elk tijdvak zorgde voor pagina's over kinderboeken en jeugdliteratuur. Verder werden er thematische ingangen

en pagina's over literaire stromingen gemaakt. De inhoudelijke teksten over literatuur werden aangevuld met interessante video- en audiofragmenten en verwijzingen naar relevante bronnen en online diensten zoals DBNL, Lezen voor de lijst, Bulkboek Online, Littab, SchoolTV, Vlogboek, MOOC Middel Nederlands en de Canon van de Nederlandstalige literatuur. De nieuwe website is op 24 november 2020 gepresenteerd op het online symposium *Dag van het Literatuuronderwijs*.

Moderne vormgeving en meer gebruiksgemak

De vormgeving van de nieuwe website is ontworpen door UX-designer Carlien Keilholtz. De doelstelling was: "Literatuurgeschiedenis.nl moet een moderne uitstraling krijgen en gebruikers moeten makkelijk kunnen zoeken en relevante informatie vinden." De ontwerpen zijn in twee rondes getest in online sessies met docenten en leerlingen uit Nederland en Vlaanderen, waarbij zij opdrachten uitvoerden in een prototype van de nieuwe site. De gebruikers wisten gemakkelijk en intuïtief informatie te vinden en ervoeren de nieuwe uitstraling als rustig en prettig. Ook de nieuwe tijdlijn met iconen bleek een hit. Verrassende uitkomsten waren dat niet alle scholieren de eeuwindeling begrepen (hoort een tekst uit 1730 tot de 17e of 18e eeuw?) en dat ze de langere versie van een voorbeeldtekst prefereerden 'omdat je anders informatie mist'. De doordachte ontwerpen en uitgebreide gebruikerstests van Carlien hebben veel bijdragen aan het succes van de nieuwe website.

Hulp van studenten

De teksten op de website worden gecontroleerd en verbeterd door specialisten. Remco Sleiderink is hoogleraar Middel Nederlands letterkunde en trekker van de redactiegroep *middeleeuwen*. "Net als in het academiejaar 2019-2020 werk ik ook dit jaar samen met een groep derdejaarsstudenten taal- en letterkunde van de Universiteit Antwerpen. Dit jaar ligt de focus op het versterken van de diversiteit in de pagina's van de middeleeuwen en 16e eeuw. De 25 studenten van de module *Middel Nederlands voor iedereen* (#Mnl4all) van het opleidingsonderdeel *Neerlandistiek in de praktijk* creëren samen pagina's over auteurs als Hadewijch, Alijt Bake en Anna Bijns en over canonieke teksten als de *Walewein*, het *Antwerps liedboek*, de *Guldensporenslag* en de *Roman van Moriaen*, die sinds kort, mede in het kader van Black Lives Matter, op internationale belangstelling mag rekenen. Verder zou op de website het lopende onderzoek iets sterker aan bod mogen komen, bijvoorbeeld: waarom is bij veel middeleeuwse werken de auteur onbekend gebleven en proberen we daar via computationele methodes toch een mouw aan te passen? Boeiend werk voor neerlandici in wording!"

Didactische module

Sander Bax (Universiteit van Tilburg) en Erwin Mantingh (Universiteit Utrecht) ontwikkelden samen met docentontwikkelteams een didactisch model waarin literatuurgeschiedenis wordt benaderd als een literair web. Een Nederlands-Vlaamse werkgroep maakte volgens dit model de thematische lessenserie *Oorlog en Verzet*, die op literatuurgeschiedenis.org wordt aangeboden. De eerste ervaringen van docenten met dit testmateriaal zullen worden benut voor het ontwerpen van nieuwe didactische modules voor de website.

Erwin Mantingh licht de module toe: "Leerlingen verdiepen zich in de contemporaine literaire en historische context van de rijmprent *De achttien dooden* (1941) van Jan Campert en trekken thematische lijnen door acht eeuwen Nederlandstalige literatuur. Zo ontdekken ze bijvoorbeeld in de literatuurgeschiedenis factoren die de grillige waarderingsgeschiedenis van dit verzetsgedicht hebben bepaald, leggen ze verbanden met protestsongs en met geuzenliteratuur, en leren ze dat anoniem schrijverschap

verschillende gedaanten kent en al eeuwenlang samengaat met clandestiene publicaties."

Blijven verbeteren

De projectperiode is inmiddels afgelopen, maar we zitten niet stil! Onlangs heeft er een toegankelijkheidsonderzoek plaatsgevonden, waaruit blijkt dat er e.e.a. verbeterd kan worden om de website optimaal toegankelijk te maken voor gebruikers met een beperking. Daar maken we komende maanden werk van. Ook wordt in het voorjaar de eindredactie uitgebreid, een adviesraad ingesteld met expertise op het gebied van literatuur en vakdidactiek en kijken we naar de mogelijkheden om externe fondsen te werven voor verdere ontwikkeling van de website.

Intussen wordt de website regelmatig bijgewerkt. Afgelopen tijd zijn bijvoorbeeld nieuwe pagina's toegevoegd over de volgende literaire teksten: het oorlogsgedicht *De achttien dooden* van Jan Campert, de boeken *Was getekend* van Astrid Roemer, *Wij slaven van Suriname* van Anton de Kom en *Reinhart* van Elisabeth Maria Post. Er zijn nieuwe pagina's gemaakt over o.a. de Surinaamse schrijfster Bea Vianen, kinderboekenschrijfster Annie M.G. Schmidt en de 16e-eeuwse sonnenschrijfster Eleonora Carboniers. Andere nieuwe pagina's gaan over onderwerpen als kinderliteratuur in de 19e eeuw, de Vlaamse Congoroman, relationisme en de nieuwe generatie Nederlands-Caraïbische schrijvers in het laatste decennium. U vindt de nieuwe pagina's steeds op de openingspagina met het label *nieuw*.

Experimenten

We onderzoeken ook nieuwe manieren om informatie over literatuurgeschiedenis toegankelijker te maken voor leerlingen. Zo heeft Klassiekersindeklas een animatiefilmpje gemaakt, *De rijmende robot*, waarin op speelse wijze het werk van Paul van Ostaïen wordt geïntroduceerd aan de hand van een robotpersonage van Tonke Dragt. Ook hebben we samengewerkt met de jonge podcastmaker Luca Duijf voor twee podcasts waarin een link wordt gelegd tussen een auteur uit het verleden en een actueel thema van nu. Bij de podcast over Andreas Burnier is dat de zoektocht naar de eigen identiteit, in de podcast over Eleonora Carboniers wordt het sonnet in verband gebracht met *spoken word*. Een derde voorbeeld is het opnemen en toevoegen van audiobestanden waarin literaire fragmenten worden voorgelezen, wat handig is voor leerlingen die moeite hebben om teksten in ouder Nederlands te lezen.

Via de halfjaarlijkse nieuwsbrief kunt u op de hoogte blijven van nieuwe ontwikkelingen rond literatuurgeschiedenis.org.

Aanmelden nieuwsbrief: www.kb.nl/aanmelden-nieuwsbrief-literatuurgeschiedenisorg
Vragen en opmerkingen: redactie@literatuurgeschiedenis.nl

Karin Vingerhoets is dienstcoördinator literatuurgeschiedenis.org.

Contact: karin.vingerhoets@kb.nl